

SZAKDOLGOZAT

Győri Éva

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Vidékfejlesztési agrármérnök alapképzési szak

**EDUKÁCIÓS ÉS SZABADIDŐS KIKAPCSOLÓDÁST
KÍNÁLÓ, A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS ÁLTALÁNOS
ALAPELVEIT KÖVETŐ VIDÉKI SZÁLLÁSHELY
LÉTESÍTÉSE EU-S ÉS HAZAI TÁMOGATÁSOK
IGÉNYBEVÉTELEL**

Belső konzulens: Némediné Dr. Kollár Kitti
egyetemi docens

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Vidékfejlesztés és Fenntartható
Gazdaság Intézet / Vidék- és
Területfejlesztési Tanszék

Készítette: Győri Éva

Gödöllő

2023

TARTALOM

1.	Bevezetés és célkitűzések.....	2
1.1.	Hipotézisek bemutatása	4
2.	Szakirodalmi áttekintés	5
2.1.	A dolgozatot érintő fogalmak meghatározása.....	5
2.1.1.	Vidék, vidéki tér.....	5
2.1.2.	Vidéki turizmus, falusi szálláshely.....	6
2.1.4.	Fenntartható fejlődés	7
2.1.6.	Multiplikátorhatás	8
2.2.	A hazai vidékfejlesztés általános összefüggései	9
2.3.	Hazai utazási hajlandóság helyzete általánosságban.....	10
2.4.	A fenntartható fejlődés elvei a vidéki térségekben	14
2.5.	A szálláshelyek jelentősége a vidékfejlesztésben	16
2.6.	Kihívások és lehetőségek a vidékfejlesztésben.....	17
2.7.	Turisztikai és edukációs támogatási és pályázati lehetőségek bemutatása	20
2.7.1.	Európai Unió források a 2021-2027-es programozási időszakban.....	23
2.7.2.	Hazai források a 2023-2027-es támogatási ciklusban.....	24
3.	Alkalmazott módszerek.....	27
4.	Eredmények és értékelésük	29
5.	Következtetések és javaslatok.....	35
6.	Összefoglalás.....	39
	Irodalomjegyzék.....	41
	Táblázatok és ábrák jegyzéke.....	43
	Absztrakt	44

1. BEVEZETÉS ÉS CÉLKITŰZÉSEK

Az utóbbi években kiemelten fontossá vált a fenntarthatóság témaköre főképp a különböző természeti csapások, éghajlatváltozás és az ezzel járó élelmezési, területi szintű problémafelvetések okán, amely a gazdaság számos területét érinti.

A XXI. század emberének kihívást jelent óvni és becsülni a rendelkezésre álló értékeket a megszerezhető értékekkel szemben. A rohanó világunk a fejlődésre, növekedésre rendezkedett be, azonban napjainkban már felismertük ezen fejlődés végességét és a túlhasználásból eredő problémákat.

Miközben egyre fontosabbá válik a természetes körforgás megértése és a fenntartható fejlődés támogatása, úgy – komplexitását tekintve - egyre nehezebbé is válik annak hétköznapiakba való adaptálása.

A fenntartható fejlődés megfogalmazása a hetvenes évekre tehető, de az 1980-as években fektették le alapjait, amikor az ENSZ megalakította a Környezet és Fejlesztés Világbizottságot (World Commission on Environment and Development). A bizottság tagjai létrehozták a „Közös Jövőnk” (Our Common Future) dokumentumot, amelyben először volt olvasható a fenntartható fejlődés definíciója (Szörényiné, 2015).

2001-ben az Európai Unió megfogalmazta a fenntartható fejlődésre vonatkozó stratégiáját, hiszen olyan regionális és világszintű jelenségről, megoldandó felvetésről van szó, amely csak rendszerszinten értelmezhető és így minden tagország együttműködését és bevonását igényli. Magyarország 2005-ben állította össze ezt a stratégiát, amellyel azóta az említett rendszer mentén szükséges foglalkoznunk.

Az urbanizáció, vagy városiasodási folyamat egy olyan jelenség, amely a városok kialakulását és sűrűsödését és az azzal járó életvitel térhódítását jelenti. Napjainkban a vidéki terek az elnéptelenedés veszélyének vannak kitéve (Zsarnóczky, 2016).

A vidékfejlesztés eszközei alkalmazhatók a már említett „Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia” mentén, amelyben elhangzik, hogy egységes alapelvekkel ugyan rendelkezünk a témában az EU-n belül, de a Magyarországon megvalósuló folyamatokért és eredményekért magunk vagyunk felelősek, a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos minden nemű pozitív változás a saját kezdeményezéseink és ötleteink mentén képes megvalósulni (NFFT, 2013).

A kutatásom témaköre sokrétű, a felmerült kérdések megválaszolásához figyelembe kell venni a fogyasztók lehetőségeit, motivációt, az épített és természeti környezet lehetőségeit, valamint különböző pénzügyi és támogatási lehetőségeket is.

A fenntartható fejlődés egy igen nehéz kérdést vet fel a gazdasági jólét szempontjából, ami nem más, mint hogy a jólétünk miként értelmezhető. Az urbánus terekben a jóléthez szükséges egyik alapforrás a jövedelem, kérdés, hogy az ezzel esetlegesen összefüggő életszínvonal emelkedése hosszútávon hogyan befolyásolja a fenntartható fejlődést, és annak milyen hatása lesz a gazdasági lehetőségekre (Simonyi-Zsótér, 2020).

Fontosnak tartom vizsgálni a gazdasági, és mentális jólét szerepét is a fenntarthatóság fényében, mert ezek alapjaiban határozzák meg egy-egy terület demográfiai és viselkedési tényezőit, valamint a társadalmi törekvéseket. Utóbbi esetében például - ahogyan Borowy (2013) fogalmaz - az olyan környezeti tényezők, mint a levegő, víz és azok tisztasága kiemelt jelentőségűek.

Az, hogy a városok és falvak munkanélküliségi rátája közötti különbségek igen jelentősek, nem vitatott (Szörinyiné, 2005), ezzel együtt pedig a falvakban élő lakosság elvándorlási rátája is igen magas számot mutat. Ezek a kisebb falvak elnéptelenedéséhez és hosszú távon eltűnéséhez vezethetnek, amely a vidékfejlesztés eszközeivel és módszertanával, közvetett úton munkahelyteremtéssel és a turizmus bevonásával is megelőzhető.

A vidékfejlesztésnek jelentős szerepe van a városok és a rurális térségek gazdasági eltéréseinek mérséklésében, amelyet szakdolgozatomban a turizmus egy fajtáján keresztül vizsgálok. Az idegenforgalom mérésére régóta fennáll az igény hazai és nemzetközi viszonylatban is, hiszen gazdasági jelentősége meghatározó (Dávid-Tóth, 2011).

Jelen dolgozatomban arra igyekszem megoldást találni, hogy miként lehetséges és mennyire életképes egy olyan vidéki szálláshely létesítése, amely működésével kiemelten hozzájárul a jövő nemzedékének fenntarthatósággal kapcsolatos tudásbővítéséhez.

A kutatásom célja, hogy a fenntartható turizmus szemszögéből vizsgálja a vidékfejlesztést, eredményei várhatóan választ adnak majd arra, hogy milyen hajlandósága van a turisztikai szereplőknek a fenntartható fejlesztésekre és ezek hogyan valósíthatók meg.

Megvizsgálom, hogy Magyarországon egy vidéki szálláshely üzemeltetője milyen hazai forrásokra támaszkodhat, valamint milyen Európai Unió pályázati, támogatási lehetőségekkel élhet az aktuális Európai Unió támogatási időszakban.

A városi területek egyre nagyobb térnyerése miatt különösen fontos egy olyan egyensúlyi állapot kialakítása, amiben a város és vidék közti differenciálódás csökkenthető. Fentiek fényében egy pihenést és kikapcsolódást kínáló, edukatív szolgáltatásokat is nyújtó, a fenntarthatóság jegyében működő vidéki szálláshely ideális színtere lehet ezen törekvés megvalósításának.

A témát azért választottam, mert szeretnék egy összefoglaló elemzést kapni a vidéki terekről és a vizsgálat tárgyában megfogalmazott fejlesztési lehetőségeiről, hogy ez segíthesse a kisebb falvak és elmaradottabb térségek fejlődését a fenntarthatóság eszméinek követése mellett.

1.1. Hipotézisek bemutatása

Dolgozatomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy az olyan szociodemográfiai tényezők befolyásolják-e az egyének preferenciáit a fenntartható fejlődést és a környezetvédelmet előtérbe helyező vidéki szálláshelyek iránt.

Erre irányulón határoztam meg azokat a felvetéseket, amik segítségével primer kutatásomat összeállítottam és amik a következők voltak:

Első hipotézisemben(H₁) azt feltételeztem, hogy azok a szociodemográfiai tényezők, mint az életkor, az iskolai végzettség és a foglalkoztatás típusa, befolyásolják az egyének preferenciáit a fenntartható fejlődést és a környezetvédelmet előtérbe helyező vidéki szálláshelyek iránt.

Második hipotézisemben(H₂) azt feltételeztem, hogy azok az egyének, akik érdeklődnek a vidéki területek kulturális és természeti értékei iránt és úgy érzik, hogy elegendő ismerettel rendelkeznek ezekről, nagyobb valószínűséggel vesznek részt edukációs és önkéntes tevékenységekben a vidéki szálláshelyeken való tartózkodásuk során.

Harmadik hipotézisemben (H₃) annak a valószínűségét szerettem volna igazolni, hogy azok az utazók, akik az elmúlt években fokozták a természettel való interakciójukat, nagyobb valószínűséggel preferálják azokat a vidéki szálláshelyeket, amelyek a természetre és a jólétre összpontosító létesítmények és alternatív programok széles skáláját kínálják.

Negyedik hipotézisemben(H₄) azt feltételeztem, hogy egy széleskörű szolgáltatáscsomagot kínáló vidéki szálláshely pozitív hatással van a népességmegtartó erő növelésére.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. A dolgozatot érintő fogalmak meghatározása

Célul kitűzve a kutatás és elemzés minél könnyebb értelmezhetőségét, indokolt meghatározni néhány olyan fogalmat, amelyek a fenntarthatósággal és vidékkel szorosan kapcsolódnak, a dolgozat során több esetben is feltűnhetnek, valamint a köznyelvben is használatosak, a meghatározásuk ugyanakkor mégsem egyértelmű minden esetben.

Különböző szakcikkék és szakmai értekezések is más-más jelentésben említhetik az alábbi szavakat, a dolgozat során ugyanakkor az alábbi meghatározások szerinti értelmezések használatosak.

2.1.1. Vidék, vidéki tér

A vidéknek vagy vidéki térnek többféle meghatározását tartják számon, ezeknek közös jellemzője a viszonylag alacsony népsűrűség és a mezőgazdaság meghatározó szerepe (Ballas et al., 2003). Az Európai Unió meghatározásában ennél egy némileg pontosabb jelentést kapunk, mi szerint az olyan területek számítanak vidéknek, ahol az épített területek viszonylag kicsik, a zöldfelület aránya pedig jóval nagyobb és ezeken jelentős mezőgazdasági tevékenység zajlik, valamint a lakosság főként mező-, erdő-, hal- és vadgazdálkodásból szerzi jövedelmének nagy részét (Zsarnóczky, 2016).

A vidékre sokszor „nem városi” térként hivatkoznak a szakirodalmak, és a „város vidéke” fogalom mentén kap egy olyan viszonyulást, ami által könnyebben mérhető és behatárolható a terület, mert a meglátások szerint a várost definiálni egyszerűbb, így viszonyítva már a vidék is körülhatárolhatóbb. Ezekben a város-vidék kapcsolatokban nagy szerepet kap az adott térben lejátszódó mindennemű területi kapcsolat, úgy, mint többek között a közlekedés és ingázás (Csatári, 2001).

A vidék megközelíthető továbbá:

- a sajátos, benne lejátszódó földrajzi folyamatai által is, ami az élelmiszertermeléstől az erőforrások megfelelő kihasználásáig és foglalkoztatásig számos aspektust lefed;
- a térre jellemző települések épített környezete, településmérete és funkciói szerint, amelyben szintén nincs egységes megállapodás, hiszen a tanyák és esetenként a húszezer fő alatti lakosú kisvárosok is ide sorolhatók (Csatári, 2001).

A vidék meghatározása a felmerülő igények és lehetőségek mentén folyamatosan változik. Figyelembe kell venni a vidéki területeken zajló innovációt, ami alapján különböző gazdasági jellemzők (1. ábra) is változnak.

<i>A vidéki gazdaság jellemzői</i>	<i>A modern vidéki gazdaság jellemzői</i>
Legtöbb foglalkoztatott a szolgáltatási és az ipari szektorban dolgozik	Szolgáltatási szektor a meghatározó
Gyenge szakértelem, öregedő munkaerő	A munkaerőnek magas a képzettségi szintje
Innováció szintje alacsony, ezt a K+F tevékenységgel mérik	Az innováció húzóerőt jelent
Alacsony termelékenység, kivéve a mezőgazdasági szektort	A termelékenység minden szektorban húzóerőnek számít
Elmaradott IKT tudás, és alacsony szintű internet kapcsolat	Hálózati működés a gazdaságban: internet, telekommunikáció (IKT)
Legtöbb KKV alacsony potenciálú	A legtöbb munkahelyet a KKV-k teremtik képzett munkaerőt igényelve

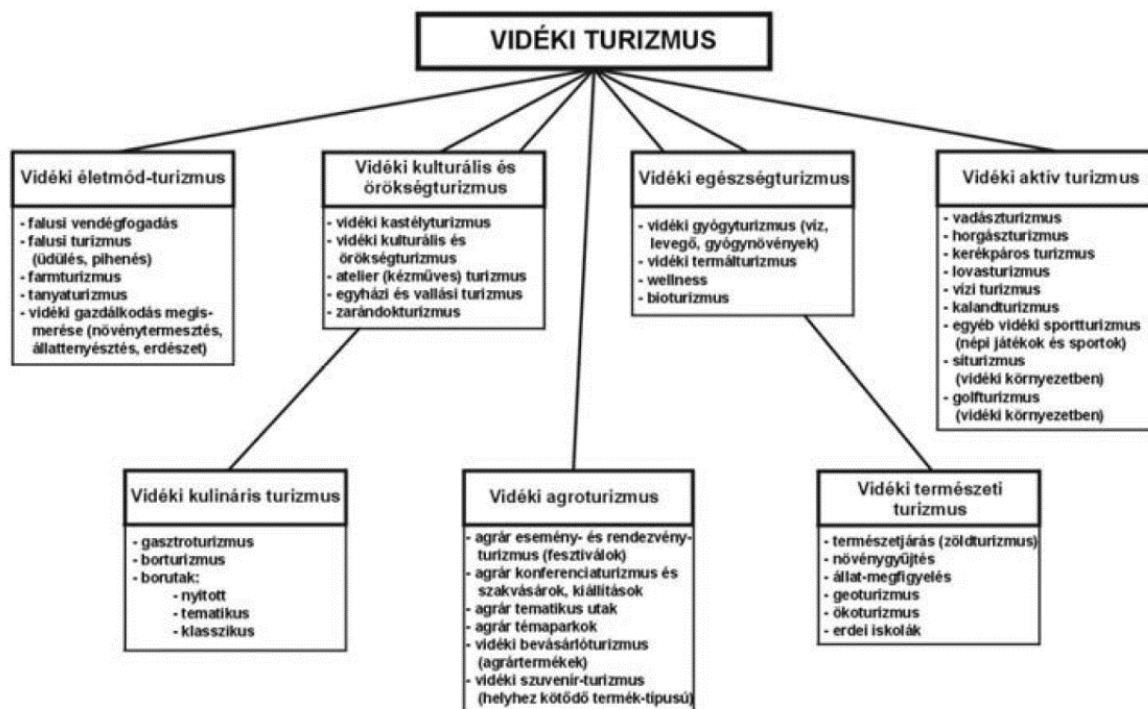
1. ábra A hagyományos és modern vidék gazdasági jellemzői
(Forrás: Szörényiné, 2015)

2.1.2. Vidéki turizmus, falusi szálláshely

A vidéki turizmus (rural tourism) egy gyűjtőfogalom, mely komplex vidéki kínálatot nyújt (2. ábra) a fogyasztók részére a természeti környezeten és tradíciókon keresztül (Dávid-Tóth, 2011.). Ez a turizmusfajta egy olyan kikapcsolódási forma, amely során a látogató a vidékre jellemző környezetben töltheti el szabadidejét és a helyi erőforrásokra épülő kínálati csomagok programjain vehet részt. Amellett, hogy kielégíti a fogyasztók szálláshelyek felé elvárt alapvető kényelmi igényeit, támogatja a térségre jellemző növény- és állatvilág, valamint helyi sajátosságok megismerését.

A falusi turizmus emellett olyan turisztikai tevékenységekre utal, amelyek vidéki területeken, a városoktól távol zajlanak (Kataya, 2021).

2. ábra A vidéki turizmus tipizálása
(Forrás: Dávid-Tóth, 2011)

A vidéki, vagy falusi szálláshely olyan összetett turisztikai termék, amely a szálláshelyen kívül magába foglalja a természeti környezetet, a vidék kultúráját, az életmódot és hagyományokat.

Kétféle típusa a magán szálláshely és az egyéb kereskedelmi szálláshely, ahol változatos módon egészül ki a szállásadás különböző, egyéb szolgáltatásokkal. Ilyenek lehetnek többek között a helyi gasztronómiai kínálat vagy a különböző, vidékre jellemző tevékenységek megismerése. A vendéglátóval való kapcsolat általában szoros és jellemző a közös munka, kikapcsolódás élménye (Zsarnóczky, 2016).

2.1.4. Fenntartható fejlődés

A fogalom a természeti erőforrások védelme és az élővilág egyre rohamosabb ütemű pusztulása kapcsán fogalmazódott meg, amelyre egyre nagyobb figyelem hárul a közelmúltban felmerülő pénzügyi-gazdasági világválság, a globalizáció és klímaváltozás miatt is.

Hátráltató tényezői közé sorolandó az egyén minél gyorsabb profitmaximalizáló igénye, mely a fenntarthatósági törekvések mellett alapvető dilemmát okoz (Csete, 2010).

A fenntartható fejlődés koncepcióját elsőként a Brundtland Bizottság fogalmazta meg az 1980-as években, aminek tárgyalásakor is kiütköztek a gazdasági és környezeti fejlődéssel kapcsolatos ellentmondások. Az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottsága 1987-ben megfogalmazta, hogy *„a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen generációk szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációk szükségleteinek kielégítését”* (Sándorné Kriszt, 2023).

A bizottság rámutatott arra az összefüggésre is, hogy integrált megközelítésekre van szükség, amelyek tükrözik a legfontosabb egészségügyi célkitűzéseket olyan területeken is, mint az élelmiszertermelés, vízellátás és higiénia, valamint az emberlakta települések szervezése (Borowy, 2013).

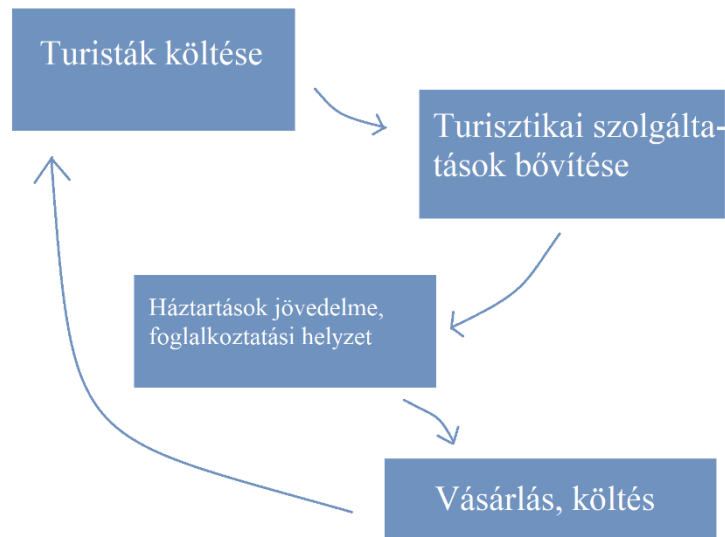
Magyarországon a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács (NFFT) egy keretstratégiában összegezi és aktualizálja a fenntartható fejlődés alapelveit és célkitűzéseit.

2.1.6. Multiplikátorhatás

Multiplikátorhatásról akkor beszélünk, amikor egy vizsgálati dologban egy tényezőt megváltoztatva több tényezőnél is változás következik be és azok közvetlen vagy közvetett hatással vannak a gazdaság más ágazataira (Kataya, 2021). A vidékfejlesztésben sok esetben a népességmegtartó képesség vizsgálatakor vagy egy-egy település vagy térség gazdasági helyzetének vizsgálatakor merül fel a multiplikátorhatás fogalma.

Az idegenforgalmi bevételek hatása egy gazdaságban háromféleképpen jelentkezhet:

- Elsődleges - közvetlen: ide sorolhatjuk a turisztikai termékek megvásárlását
- Másodlagos - közvetett: az elsődleges hatásból eredő, vállalkozásokat érintő hatások
- Indukált - hatáskiváltó: az idegenforgalmi ágazat foglalkoztatási helyzete (3.ábra).

3. ábra Multiplikátor hatások összefüggése

(Forrás: Saját szerkesztés, Okan-Kaan, (2016) adatok alapján)

A turizmusban a multiplikátorhatás elsődlegesen azt mutatja, hogy a turista által elköltött pénz hányszor kering a gazdaságon belül. Vizsgálata a teljes gazdaságot érinti, hiszen egymásból következő hatásokról van szó (Okan-Kaan, 2016).

Fentiek egybefüggnek Kataya (2021) állításával, mi szerint a multiplikátor vizsgálatoknál figyelembe vesszük az idegenforgalmi kiadásokat és azok gazdaságra gyakorolt hatását, amelyben alternatív jövedelmeket jönnek létre, új lehetőségeket teremtve ezzel a vidékfejlesztés számára. Annak érdekében, hogy ezek a bevételek realizálódjanak a turizmus által, fejlesztésekre és innovációra van szükség, valamint a turisztikai ágazat szolgáltatásainak bővítésére (Kataya, 2021).

2.2. A hazai vidékfejlesztés általános összefüggései

A magyar vidékre nagy hatást gyakorolt az ipari forradalom, majd később a rendszerváltás. Ezek kettőse olyan negatív hatást eredményezett, amiben az elsősorban iparra és mezőgazdaságra épülő térségekben megnőtt a munkanélküliség aránya, átalakult a gazdaság, amire a helyiek sok esetben lakóhelyeik elhagyásával reagáltak.

Az ipari depresszióval sújtott területeken magasabb arányt mutatott a falusi munkanélküliség, mint az egyéb vidéki területeken, ami összefügg a különböző mezőgazdasági csoportok és termelői szövetkezetek leépülésével is. A falvak és városok között létrejött egy erős gazdasági differenciálódás.

Az 1980-as években már létezett a falusi turizmus fogalma, de ez akkoriban jellemzően az üdülőövezetek környékén volt fellelhető úgy, mint például a Balaton és környéke (Szörényiné, 2015).

Az 1990-es évek elején elkezdődött a kárpótlási folyamat, melynek hatására családi gazdaságok indultak fellendülésnek. A vidéki falusi középosztály ekkoriban kezdett el azon gondolkodni, hogy a házaikban található tiszta szobákat hasznosítsák és azok mellé falusi vendéglátást kínáltak. Az ilyen jellegű vendégfogadásokkal további bevételhez jutottak és megtermelt javaik közvetlenül jutottak el a fogyasztókhoz – a vevő helyben fogyasztotta el a megtermelt élelmiszer-felesleget (Szalók et al., 2023).

A városok idegenforgalmi lehetőségei sok esetben az épített örökségek, és az ezekre épülő turisztikai lehetőségek miatt korábban is népszerűek voltak, azonban már a vidéki turizmusra is nagy igény mutatkozik, a turizmus egyik virágzó üzletágává vált, melyben további lehetőségek rejlenek és újabb igények mutatkoznak.

2.3. Hazai utazási hajlandóság helyzete általánosságban

A trendek azt mutatják, hogy ameddig az ezredforduló környékén népszerűbb volt az édes semmittevést vagy a különböző típusú fürdőzési lehetőségeket, vendéglátási szolgáltatásokat igénybe venni, úgy napjainkban inkább az aktív turizmus kap kiemelkedő szerepet. Az utazók szeretnének olyan programokon részt venni, amire hétköznapjaik során kevés lehetőség adódik, valamint szeretnének olyan termékeket vásárolni, élelmiszereket fogyasztani, amire lakóhelyükön erre nem, vagy csak kis mértékben van lehetőség és ezen törekvéseikért lépéseket is hajlandóak tenni.

Az, hogy a turistának milyen utazási szükséglet kielégítésére van motivációja attól is függ tehát, hogy jellemzően milyen fogyasztási lehetőségei vannak a hétköznapjai során. Mivel az urbanizáció mértéke ütemesen nő, így ebből következően egyre nagyobb igény mutatkozik a vidék adta lehetőségek megélésére a szabadidős tevékenységek során (Csapó-Gonda, 2019).

Zsarnóczky korábbi kutatása szerint a vidékre látogató turisták csupán 4%-a jött szintén falusias környezetből, míg a többi 96% városi környezetből érkezett. A megkérdezett városi látogatók egybehangzóan állították, hogy „nagyon szeretnek eljönni vidékre”, és bár a vidéki környezet kiemelten fontos számukra, mégsem szeretnének faluban élni (Zsarnóczky, 2016).

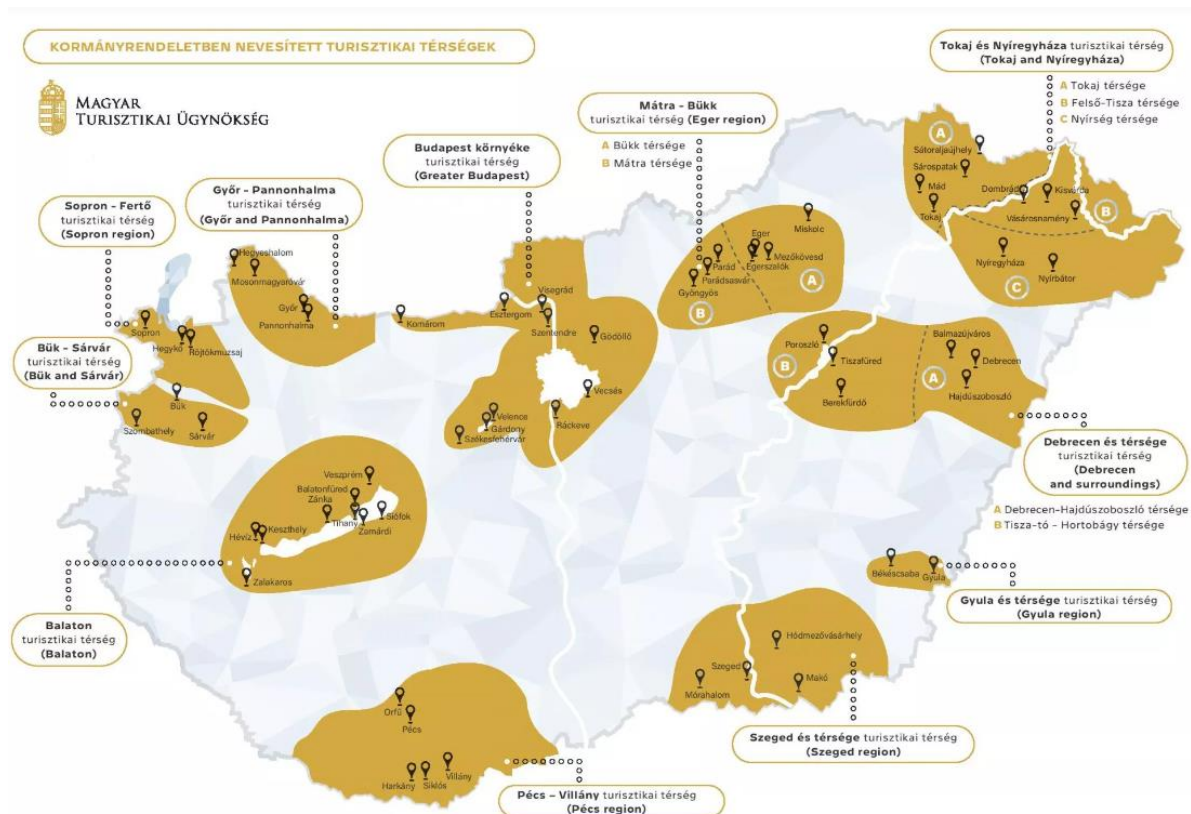
Vizsgálták a külföldi turisták magyar vidék iránti érdeklődését is, azonban a külföldiek olyan kis létszámban érkeztek a vizsgált helyekre, hogy ez végül nem bizonyult értékelhetőnek.

Az utazási szokások a COVID19 járvány következtében is változtak (Richards, 2021), azonban az kijelenthető, hogy a gasztronómiai kínálat kiemelkedően fontos a vidéki turizmust tekintve is, valamint további jelentős motivációt jelent a vizek közelsége.

Csapó egy kutatásban arra kereste a választ, hogy milyen arányúak a megkérdezettek aktív és passzív pihenési szokásai, aminek során a válaszadók 84%-a nyilatkozta azt, hogy a környéken fellelhető aktív pihenési formákat részesítik előnyben nyaralásuk során. 12,7% mondta azt, hogy ritkán jár el kirándulni és mindössze 3,3%-uk nem járja be soha a környéket rekreációs kikapcsolódása alkalmával (Csapó-Gonda, 2019).

Egy másik kutatásban az időseket kérdezték, amiből kiderült, hogy számukra jelentős szerepe van vidéki kikapcsolódásuk során az empirikus tapasztalatok megszerzéseknél, ami többnyire a természeti környezet élményeiből és ismerősi kapcsolatok ápolásából tevődik össze (Zsarnóczky, 2016).

Az, hogy a vidéki élményeket kereső turisták mely desztinációkat részesítik előnyben, nagyban függ attól, hogy mely helyszínekkel kapcsolatban van kellő információjuk. A Magyar Turisztikai Ügynökség 11 turisztikai térséget jelölt ki (4. ábra), amelyek segíthetik a látogatók informálódását az adott régió felkeresése előtt.

4. ábra: A turisztikai térségek Magyarországon
(Forrás: Magyar Turisztikai Ügynökség, 2020.)

1. Bük - Sárvár turisztikai térség

A nyugat-magyarországi régió egyik kiemelkedő úti célja. A térségben található gyógy- és termálfürdők, kastélyok és múzeumok széles választékát kínálják a látogatóknak. A Bük és Sárvár közötti terület gazdag természeti kincsekben és lehetőségekben, amelyek ideálisak aktív pihenésre és wellness élményekre.

2. Sopron-Fertő turisztikai térség

A térség számos látnivalóval és tevékenységgel várja a látogatókat. Történelmi városai Sopron és Fertőd, melyek gazdag kulturális és építészeti örökséggel büszkélkednek. Emellett a Fertő-tó és a Soproni-hegység lehetőséget nyújt természetjárásra, vízi sportokra és pihenésre a gyönyörű tájban.

3. Győr-Pannonhalma turisztikai térség

Az Észak-Dunántúl egyik kulturális és természeti látnivalókat együttesen kínáló turisztikai térsége. Egyik legjelentősebb látnivalója a Pannonhalmi Bencés Főapátság, amely az UNESCO Világörökségi helyszíne.

4. Budapest környéke turisztikai térség

Magyarország egyik legkiemelkedőbb turisztikai térsége, mely a főváros épített és természeti örökségein túl a környező településeken is számos kikapcsolódási lehetőséget kínál rekreációs, sport vagy gasztronómiai kínálatában is. A Dunakanyar népszerű célpont az utazók körében, ökoturisztikai kínálata évszakhoz igazodó, ami elősegíti a népszerűségének fenntartását.

5. Mátra-Bükk turisztikai térség

A térségben található programok elsősorban az aktív turizmusra épülnek a Mátra és a Bükk kínálta természeti értékek által, melyek kiegészülnek épített örökségi kínálattal. Egész évben az egyik leglátogatottabb régiónak számít. Itt található az ország legmagasabb pontja és az ország legnépszerűbb wellness szállodái.

6. Tokaj és Nyíregyháza turisztikai térség

A szintén világörökségi értékekkel rendelkező térség a borturizmusra épül, ami kiegészül számos aktív turisztikai kínálattal. A térség fellendülésnek örvend az utóbbi időszakban, köszönhetően az ország egyik legnépszerűbb kalandparkjának és a folyamatosan fejlődő váraknak (Rákóczi-vár, Boldogkő vára, Füzér vára).

7. Debrecen és térsége turisztikai térség

A térség számos kulturális és egészségturisztikai programot kínál, jelentős ökoturisztikai helyszíne a Hortobágy és a Tisza-tó. Emellett itt található az ország második nemzetközi repülőtere, amely a térség szerepét tovább növeli.

8. Gyula és térsége turisztikai térség

A térség folyamatban lévő fejlesztései segítik a kulturális és fürdőélmények összekapcsolását. Utazási motivációt ösztönző fesztiválokkal igyekeznek fellendíteni a térséget.

9. Szeged és térsége turisztikai térség

Itt található a magyarság szempontjából fontos értéket képviselő Ópusztaszer, a térség főként erre és Szeged kulturális és építészeti értékeire építi turizmusát. A turisztikai térség nevesítése az átlagos tartózkodási idő növekedést idézte elő a térségben az elmúlt időszak megfigyelései során.

10. Pécs-Villány turisztikai térség

Két fő turisztikai termék kapcsolódik ehhez a térséghez, a kulturális és a borturizmus. Ezeket egészíti ki a környezeti adottságokból adódó aktív- és ökoturizmus, valamint az egészségturizmus. Nevesítve, található itt ókeresztény és török kori emlék, számos pincesor, gyógyfürdő, egyúttal UNESCO világörökségi helyszín is.

11. Balaton turisztikai térség

Elsősorban a klasszikus vízparti üdülés egyik fő helyszíne található a térségben, emellett megjelenik a borturizmus, az egészségturizmus és aktív turizmus számos programkínálata is. Kalandparkok, gasztronómiai kínálatot nyújtó helyek, kerékpár- és túraútvonalak színesítik a térséget, amelyben jelenleg is folyamatos és aktív fejlesztések zajlanak.

2.4. A fenntartható fejlődés elvei a vidéki térségekben

A korábban meghatározott definíció szerint a fenntartható fejlődést olyan gazdasági és környezeti ellentét övezi, amely számos kutatót arra készítet, hogy megtagadja annak értelmezhetőségét. Ahogyan a gazdaság számos pontján, úgy a vidékfejlesztésben is nehézségekbe ütközik a fenntarthatóság gyakorlatba helyezése. Az eredményessége előre nem látható pontosan, így a kivitelezésben is nehézségek jelentkeznek és ennek okán kérdőjelezzik meg sokan a megvalósíthatóságát. A vidék fenntarthatósági törekvéseiben nagy szerepet játszik a meggyőződés és hit, mi szerint a törekvések idővel eredményre vezetnek (Simonyi-Zsótér, 2020).

Élhető vidéket elsősorban a helyi lakosság képes teremteni, amihez szükség van az empirikus ismeretekre, naprakész tudományos információkra és a hagyományok tiszteletére. Mindezek együttesen tudják kialakítani a vidéken a javuló életminőség tendenciáját. A

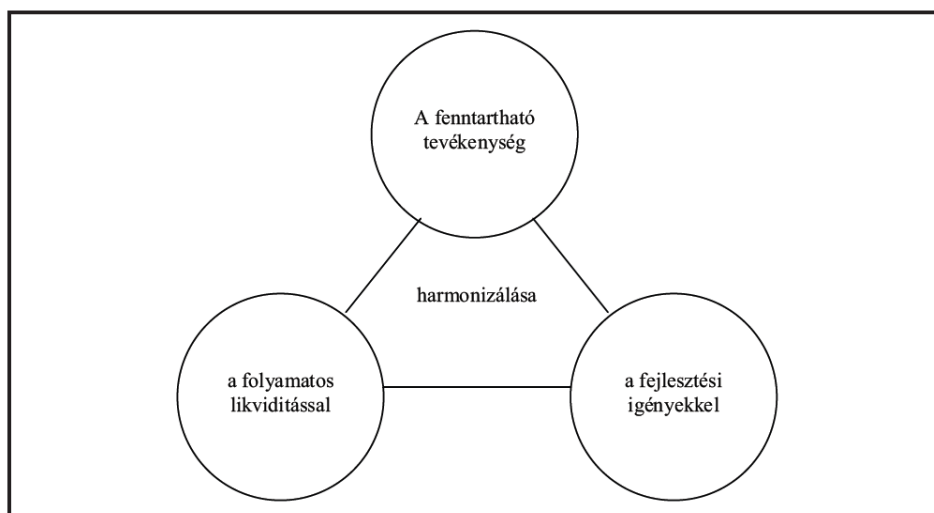
fenntarthatóság egy tudatos cselekvés, mely a felismerést követően a megvalósítást is szorgalmazza (Csete, 2010).

A megvalósításra Csete egy három lépcsős javaslatot tesz: elsőként a helyi termelőknek és szolgáltatóknak szükséges fenntartható tevékenységet végezniük; másodsorban a fogyasztásnak szükséges fenntartható irányt vennie és le kell számolni a pazarlással; harmadrészt magát a települést szükséges élhetővé és fenntarthatóvá tenni. Azt, hogy ezek megvalósuljanak, tudatformálással és oktatással, a helyi közösség megnyerésével lehet elérni, majd a tudást nevelő, oktató szándékkal kell továbbadni, melyeket új szabályok megalkotásával és azok betartatásával szükséges kiegészíteni.

Egy vidéki település életkörülményei akkor nevezhetők élhetőnek és akkor javítják az életminőséget, ha:

- a település házaiban és környezetében szívesen és örömmel élnek az emberek;
- a termelésben és fogyasztásban is érvényesül a fenntarthatóság;
- a település pénzügyi helyzete megfelelő és rendelkezik fejlesztési forrásokkal;
- a helyiek jövedelme összhangban van a városi népesség jövedelmével és a helyi életkörülményekkel;
- a helyiek tudásszintje és műveltsége a városi emberekéhez hasonló;
- az egészségügyi ellátás és kulturális lehetőségek kielégítőek;
- a település infrastruktúrája és fejlesztése megvalósul;
- a helyi lakosság „ragaszkodik a településhez, vidékhez, s öntevékenyen megőrzi” (Csete, 2010).

Az alábbi kép (5.ábra) szemlélteti, hogy a vidéki térben bármely fenntarthatóságra törekvő vállalkozás akkor válik működőképpé, ha a folyamatos tevékenysége mellett fizetőképes és legalább annyi nyereséget termel, amelyből a vállalkozó is kielégítőnek gondolja a jövedelmét, esetlegesen felhalmozni is képes belőle akár a vállalkozás további bővítése, fejlesztése érdekében is (Csete, 2010).

5. ábra A fenntartható vállalkozás bemutatása
(Forrás: Csete, 2010. nyomán)

2.5. A szálláshelyek jelentősége a vidékfejlesztésben

Európai Unió csatlakozásunk óta nagyobb hangsúly kerül a fenntartható vidéki turizmus megvalósítására. Tanulmányokban vizsgálják a gazdasági, társadalmi és környezeti hatásokat és ezek összefüggéseit, valamint javaslatokat kapunk a negatív hatások csökkentésére és minél alacsonyabb mértékének megtartására. A helyi erőforrások, az együttműködés, illetve a helyi közösségek szerepe és döntései kiemelkedő módon vannak hatással a fenntarthatósági megvalósításokra, ami hosszútávon egy értékteremtő tevékenységnek mondható.

A hazai falusi turizmus fejlesztésének első lépéseként megvizsgálták annak trendjeit, aminek során az látszott, hogy ez a fajta vendégfogadás piaci versenyhelyzetbe került. Ennek hatására a kisebb vállalkozások részére is elérhetővé váltak különböző támogatási források, akiknek az EU tagság előtti időkben nélkülözniük kellett azokat, és akiknek nehezebben voltak elérhetők ezek a fejlesztési források. Manapság a LEADER pályázatok sokat segítenek a fejlesztésekben, nagyobb probléma jelenleg a vállalkozói kedv hiánya, ami gátolja a vidéki turizmus fejlődését. Tekintettel azonban arra, hogy a mezőgazdasággal és termeléssel kapcsolatos hagyományos megélhetés egyre nehezebb, így a vidék vonzerőinek turisztikai értékesítése jelentősen növelhetné a bevételeket.

A vidéki kistérségekre jellemző szállástípusok főként a kastély-, gasztro-, lovas-, öko- és termálturizmus (6.ábra) voltak.

6. ábra Thermal Hotel Sárvár az 1980-as években
(Forrás: Gallery Hungaricana é.n)

Korábbi kutatások igazolják, hogy a falusi turizmus képes megtartani a családi, helyi szolgáltatások jellemzőit, azonban a növekvő érdeklődés a vidéki szálláshelyek és azok programcsomagjai iránt kezdi némileg átalakítani a piacot. Azok, akik mégis vállalkoztak az ilyen jellegű tevékenységek végzésére sokban támogatták a hazai gazdaságot: a vizsgálatok azt mutatják, hogy az EU-s támogatási ciklus (2007-2013) végére a kistérségek közel kétharmadában gazdasági növekedés történt (Lempek et al., 2022).

2.6. Kihívások és lehetőségek a vidékfejlesztésben

A rendszerváltást követően visszaszorult a mezőgazdasági termelés Magyarországon és bár napjainkban az ilyen jellegű támogatások és fellendítési törekvések is meghatározók, de a falusi ember boldogulásának egyik alternatívája lett a turizmusban való részvétel. Ebben a szerepkörben olyan tudást igyekszik átadni az utazónak, amiben ők a vidéki környezetet, a hagyományokat és egyéb vidéki vonzerőket ismerhetnek meg.

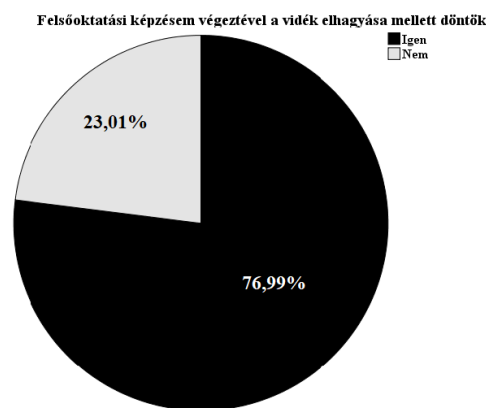
Kettős feladat hárul a vidéki emberre ezáltal: a falusi élelmiszertermelés újraélesztése mellett a szolgáltatóiparba való bevonódás is többletfeladatot jelent számára (Szalók et al., 2023). Ennek ellenére szükségessé válik egy olyan összefogás, amelyben a fiatalokat és az érdeklődőket megismertetik a falu működésével, értékeivel és ebbe be is vonják őket.

Oktatás, információáramlás:

A mai Magyarország társadalmi eloszlásában megfigyelhető, hogy a vidéki térségekben jellemzően a megélt tapasztalataik szerint tevékenykedő vidéki emberek élnek, ami a fenntarthatóságra kiemelt hatással van. A fenntartható fejlődés és gazdasági növekedés együttes biztosításához ugyanis olyan tudásra is szükség van, amely tanulással, képzéssel érhető el (Szörényiné, 2015), így szükségszerű, hogy a jól képzett, fiatal generáció visszatérjen a vidéki környezetbe és átadja újonnan szerzett tudását az idősebb generációknak. A tudás átadása és információáramlás a két fél között kiemelt fontossággal bír, a vidéki turizmus fenntartható fejlesztéséhez jellemzően a két csoport együttműködése szükséges. Kiemelten fontos, hogy a fenntartható fejlődés fogalmát és annak megvalósítását a társadalom tagjai ismerjék, hiszen anélkül nem valósulhat meg az a törekvés, amiben a jelen és jövő kor emberei is kielégítő körülmények között élhetnek (Csete, 2010).

Elvándorlás:

Az alábbi grafikon (7. ábra) azt szemlélteti, hogy a fiatal generációnak mekkora hajlandósága van a vidék elhagyására. Ez az elhagyás azonban nem feltétlenül kell, hogy végleges legyen, a vidékfejlesztés egyik kihívása, hogy a tudást birtokló, jól képzett munkaerőt visszacsábítsa a vidéki térbe, ehhez viszont egy gazdaságilag jól működő rendszert kell felépíteni.

7. ábra A vidék elhagyásának megítélése
(Forrás: Simonyi-Zsótér (2020) nyomán)

Tanulmányok sokasága jelzi, hogy a vidék túlélésének egyik alapfeltétele a megtartó képesség fokozása, még pontosabban az, hogy a fiatal generációk motiváltak legyenek a vidéki térben kamatoztatni nagyvárosi tanulmányaikat. Napjainkban azonban az a tendencia figyelhető meg, hogy a fiatal generációk a nagyvárosokba vágynak és közép- vagy hosszútávú maradáson gondolkodnak, a vidéki térbe nem terveznek visszatérni. Ez a folyamat hosszútávon olyan folyamatokért lehet felelős, mint akár a kistelepülések eltűnése (Dajnoki et al., 2018). A vidékfejlesztés egyik legnagyobb nehézségét az urbánus és vidéki terek közti differenciálódás, és lakóhelyelhagyás jelentik, megoldást erre pedig egy előre átgondolt stratégia adhat.

Financiális kérdések:

Problémával néztek szembe a vidéki szálláshelyek a járvány időszakában is: az utazások felfüggesztéséből adódóan jelentős bevételkiesésük származott, ami éppen a kisvállalkozókra róta az arányaiban vett legnagyobb terhet. A támogatásoknak köszönhetően azóta is számos lehetőség kínálkozik a terhek csökkentésére, emellett szállásadókkal készített interjúkból kiderül, hogy a település többi szolgáltatójával és az önkormányzattal való közös együttműködés is segíti a szállásadókat (Lempek et al., 2022).

Élelmiszerfogyasztás:

Napjainkban a silány minőségű, nagyüzemi gyártású élelmiszereket egyre inkább a minőségi, nyomon követhető előállítású és kistermelői termékek váltják fel a fogyasztók körében. Ez a trend egy vidéki szálláshely megítélésében is jelentős szerephez jut, felértékelődik a lokális termékek szerepe (Nagy, é.n.) és így a szálláshely gasztronómiai kínálata jelentős bevételt eredményezhet.

Minősítések, reklám:

Számos törekvés van arra, hogy a vidéki turizmus iránt érdeklődők minél pontosabb képet kapjanak az utazási lehetőségekről, vidéki programokról. Az online elérhető szállásfoglalási platformokon való megjelenés sokszor kihívást jelent a vidéki szállásadóknak, ugyanakkor remek lehetőséget teremt arra, hogy az utazók tudomást szerezzenek a kínálatról.

A különböző szolgáltatások bemutatásán és azok vendégértékelésén túl léteznek olyan minősítő rendszerek is, amik kifejezetten a vidéki szálláshelyeket rangsorolják. Ilyen például a "napraforgós" Nemzeti Tanúsító Védjegy, mely egy olyan országos minőségbiztosítási rendszer, amely kifejezetten a hazai, vidéki szálláshelyeket minősíti (Zsarnóczky, 2016).

2.7. Turisztikai és edukációs támogatási és pályázati lehetőségek bemutatása

A vidékfejlesztési és falusi turizmus pályázati lehetőségei széleskörűek, a fejlesztések megvalósítására számos hazai és Európai Uniói forrás áll rendelkezésre közigazgatási szervek, gazdasági szereplők és magánszemélyek részére is. Legtöbb ezek közül már meglévő vállalkozások, vagy egyéb gazdasági szereplők számára biztosított, de akár új vállalkozások indításakor is igénybe vehető, ezért egyes lehetőségek a pályakezdők vagy lezárt üzleti évvel még nem rendelkező, új vállalkozók számára is kiválóan alkalmasak.

Az üzleti életben a versengés alapvető fogalom, hiszen egy vállalkozás számára a nyereség elengedhetetlen és a legtöbb gazdasági szereplő szeretne minél nagyobb részt birtokolni abból a részpiacból, amelynek termékét vagy szolgáltatását kínálja. Ehhez biztos startégiára és a fejlődéshez, bővüléshez szükséges pénzre van szükség, mely jelentős részét pályázatok útján is meg lehet szerezni.

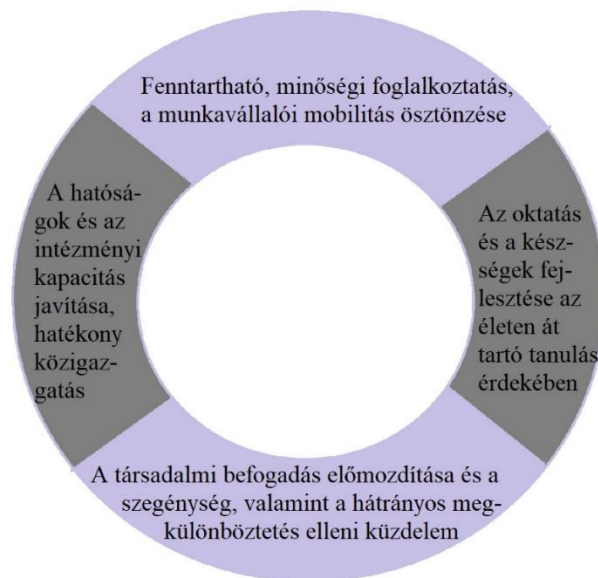
Az Európai Unió kiemelten kezeli a fejlesztési célokat és erre forrást is biztosít. Központi és közvetlen, vagy más néven kohéziós finanszírozási formákat szolgáltat, előbbi esetében az uniós intézmények felelősek a finanszírozásért, utóbbiaknál a tagállamok dönthetnek ugyanerről (Borzán-Szekeres, 2021). A 2021-2027-es programozási időszakra vonatkozó kohéziós alapú finanszírozási keretben (Multiannual Financing Facility, MFF) az 5 prioritása között emeli ki (8. ábra) a városi és vidéki térségek fenntartható és integrált fejlesztését.

8. ábra Az EU beruházási stratégiái a 2021-2027-es finanszírozási ciklusban
(Forrás: Saját szerkesztés Borzán-Szekeres (2021) adatok alapján)

Az Európai Unió kifejezetten mezőgazdasági támogatásokkal foglalkozó rendszerének neve a közös agrárpolitika (KAP), mely támogatásokkal segíti a különböző területeken való fejlesztéseket úgy, mint környezetbarát, minőségi termékek előállítása, megújuló nyersanyagok használata, biodiverzitás védelme (KAP, 2022). Ennek a

A közös agrárpolitikán belül az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) támogatja az EU vidékfejlesztési célkitűzéseit, aminek fontosságát igazolja az a tény, hogy az Európai Unió csaknem fele művelés alatt lévő terület (Csete, 2009). Emellett fontos megemlíteni az Európai Szociális Alapot (ESZA), melynek fő irányelvei (9. ábra) az oktatás és foglalkoztatás, a nehéz helyzetben lévő emberek támogatása, körülményeik javítása. (Borzán-Szekeres, 2021).

9. ábra Az ESZA 4 tematikus célkitűzése
(Forrás: Saját szerkesztés ESZA é.n. adatok alapján)

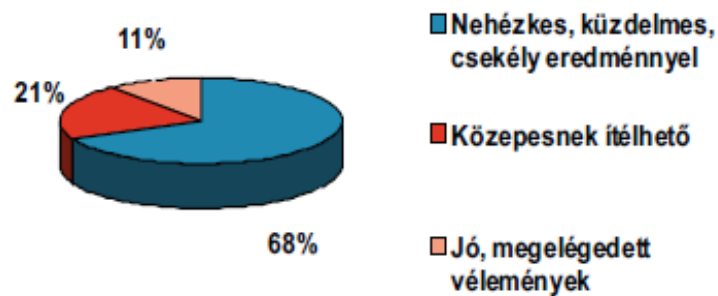
A magyar gazdaság foglalkoztatási szempontból egyik kiemelt területe a turizmus. Munkahelyteremtő képessége magas, a turizmusban dolgozók aránya nemzetközi viszonylatban is jelentős, így foglalkoztatási szempontból igen lényeges fejlesztési területnek számít, mely fejlesztések sok esetben irányulnak a KKV (kis- és középvállalkozási) szektorra, ami a vidéki területek fejlesztéséhez nélkülözhetetlen lehetőség.

A magyar kormány a médiában is több módon ismerteti a vidéken élő lakosságot is érintő támogatási lehetőségeket, a vidéki élet és értékeinek hangsúlyozása a politikai közleményekben is igen jelentős, nem véletlenül: a gazdaság egy meghatározó, fejlesztendő és sok szempontból jövedelmező területéről beszélhetünk.

A vidékfejlesztésre a korábbi években is számtalan lehetőség kínálkozott, úgy, mint többek között az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program, a Regionális Operatív Program vagy a LEADER programok. A programoknak köszönhetően tapasztalatok sokaságát vizsgálhatjuk, melyek azt mutatják, hogy a vidék valóban felértékelődik, így a különböző területek változatos kihívások elé kerülnek (Zsarnóczky, 2016). Többek között a turizmus is - regionális fejlesztések hatására - új funkciókkal ruházták fel a területeket a rekreációs és turisztikai térség létrehozásával (Csapó et al., 2016).

új, rekreációs vagy turisztikai övezetek létrehozásával.

Fontos lépés a kormány részéről érthetővé és átláthatóvá tenni a támogatási lehetőségeket, mely lépéssel növelhető a vidéki területek elmaradottsága és növelhető a vállalkozási kedv. Korábbi felmérések igazolják, hogy a vidéki közösségek számára nem látható át megfelelően a pályázati struktúra, melyet az adott grafikon (10. ábra) szemléltet.

10. ábra Pályázati rendszerrel való megelégedettség a vidéki közösségekben
(Forrás: Csete, 2010)

2.7.1. Európai Unió források a 2021-2027-es programozási időszakban

Helyi és térségi turizmusfejlesztés, aktív turizmus fejlesztése

A 2021-2027 programozási időszak keretein belül megjelent a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP PLUSZ), mely többek között támogatja a helyi és térségi turizmusfejlesztést is az ország teljes területén, kiemelt figyelmet fordítva az elmaradott térségekre (TOP, 2023). A program várható eredményei közé sorolják a javuló, helyi gazdaságot, a foglalkoztatás helyzetét, a települések javuló infrastrukturális lehetőségeit, valamint a települések nagyobb népességmegtartó erejét.

A kérelem benyújtására főként a helyi önkormányzatok, azok gazdasági társaságai és turisztikai szervezetek jogosultak. A támogatható tevékenységek között van a térségben jelentős kulturális és örökségi helyszínek, valamint természeti örökségek turisztikai fejlesztése, az aktív turizmushoz kapcsolódó fejlesztések, turisztikai terméksomagok létrehozása (GINOP, é.n.).

Humán erőforrás fejlesztést célzó beruházások

Európai Unió forrásból több humán erőforrásbővítést célzó pályázati lehetőség került megnyitásra az elmúlt években. A magán és vállalkozói szféra részére ezek a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP), valamint az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) keretében kerültek bejelentésre. Az Unió források mellett a járási munkaügyi területen is számos munkahelyteremtési és foglalkoztatási támogatás áll a vállalkozások rendelkezésére, amely részben vagy egészében meghatározott időintervallumra fedezik az adott munkavállaló foglalkoztatási költségeit.

Az említett programok törekvései között szerepel többek között a gazdasági versenyképesség erősítése, a vállalkozásfejlesztés, a kevésbé fejlett régiók területi kohéziójának támogatása, valamint a szociális felzárkóztatás és a régiók közti jólétsbeli egyenlőtlenségek felszámolása. (GINOP és EFOP, é.n.)

2.7.2. Hazai források a 2023-2027-es támogatási ciklusban

Magyar Falu Program

A 2019-ben indult Magyar Falu Program több támogatási konstrukciót szerepeltet évről évre a önkormányzatok számára falufejlesztési célok megvalósítására. A Program fennállása óta több, 5000 fő alatti településen kerültek felújításra az önkormányzati tulajdonban lévő épületek, orvosi rendelők vagy úthálózatok. Habár ezek a felhívások szinte teljes egészében a települési önkormányzatok és az egyház számára kínálnak lehetőségeket, mégis fontos megemlíteni őket azon fejlesztések tekintetében, ami pozitív hatással van a település turisztikai megítélésére is. Segítségükkel javul és szépül a környezet, új turisztikai lehetőségek nyílnak meg és vonzóbbá válik a településkép a látogatók számára (MFP., é.n.).

Kisfaludy Program

A Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Programot 2017-ben indította el a Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ) a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 – Turizmus 2.0. stratégia részeként. A program célja, hogy 2030-ig közel 300 milliárd forint értékű beruházás valósuljon meg vidéken szálláshelyfejlesztési céllal. A támogatás részben uniós, részben hazai forrásokból valósul meg.

A program alapja desztinációs szemléletű, innovatív és komplex turisztikai fejlesztéseket valósít meg. A fejlesztések célja, hogy ezek a fejlesztések gazdaságilag fenntarthatók legyenek, erősítsék a térségi kínálatot és csökkentsék a turizmusban lévő egyenlőtlenséget. A turisztikai térségekben az egyenlőtlenség feloldásának egyik lehetséges megoldása, hogy az attrakciókat és a szálláshelyeket láncba szervezzék, ezzel növelve a foglalkoztatottságot, a béreket és az adófizetési morált. Az összefűzés eredményeként nő a látogatók és a résztvevők tartózkodási ideje és ezzel együtt a költési hajlandóság is (Kisfaludy Program, é.n.).

Hermann Ottó Intézet pályázati forrásai

A Hermann Ottó Intézet Nonprofit Kft. számos támogatási lehetőséget kínál különböző fejlesztési célokra, többek között akár tanyák, tanyagazdaságok fejlesztésére. A pályázati felhívás keretében magánszemélyek, egyéni vállalkozók és őstermelők pályázhattak tanyafelújítási, eszközbeszerzési, növény- és állatállomány beszerzésre, bővítésre.

A tanyasi gazdálkodás megújítása, újjáélesztése, a tanyasi életmód hátrányainak csökkentése, sajátos értékeinek megmentése, megőrzése a fő cél. Keretében maximum 3.000.000 Ft igényelhető 75 vagy 90 %-os támogatási intenzitás mellett, annak függvényében, hogy a pályázó fiatal mezőgazdasági termelőnek számít-e.

A támogatható tevékenységek között szerepel a gazdasági vagy melléképületek felújítása, kialakítása, növényi szaporítóanyag beszerzése, vagyonvédelmi beruházás megvalósítása (kamerarendszer, kerítés), állatállomány beszerzése, eszközbeszerzés. Plusz pontot ér a támogatási kérelem elbírálása során, ha védett őshonos vagy veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajta kerül beszerzésre, mint parlagi kecske, parlagi szamár vagy hortobágyi (racka) juh (Herman Ottó Intézet, é.n).

LEADER felhívások

A Vidékfejlesztési Program LEADER konstrukciójának keretein belül több, turisztikai szempontból jelentős támogatás érhető el. Ilyenek többek között a helyi rendezvényeket, mikrovállalkozásokat, turisztikai szolgáltatások fejlesztését célzó pályázatok és a helyi termékek piacra juttatását támogató lehetőségek. Új eszközök, gépek, informatikai eszközök szerezhetők be segítségével, de akár telephely bővítésére vagy szálláshely fejlesztésére is lehetőséget ad.

A pályázatokat helyi akciócsoporthoz koordinálják, akik a térségek hiányosságait szem előtt tartva fogalmazták meg javaslataikat az adott terület pályázati lehetőségeire. Rendszerint olyan helyi lakosok pályázhatnak ezekre a hirdetményekre, akik a támogatott településen belül tevékenykednek. A támogatás akár 50-90%-os is lehet és párszáz ezer forinttól több tízmilliós összegig terjedhet.

Vidéki önkormányzatok és vállalkozások számára is lehetőséget biztosít, ezzel segítve a vidéki területek és a térség igényeinek kielégítő fejlesztését (MÁK, é.n).

A népi építészeti emlékek és a műemléki értéket képviselő vidéki épített örökség megóvása, megőrzése, fenntartása

A program a népi építészeti emlékek és a műemléki értéket képviselő vidéki épített örökség megóvására, megőrzésére irányul. A Népi Építészeti Program folytatásáról szóló 1021/2019. (II. 6.) Korm. határozatban foglalt kormányzati szándékkal összhangban a veszélyeztetett népi építészeti örökségünk, a népi műemlékek, a műemléki értéket képviselő vidéki épített örökség megóvása, megőrzése, fenntartása érdekében támogatást nyújt egyedi védelem alatt álló népi építészeti emlékek helyreállításához, amely segítheti a vidéki szálláshelyek állagmegóvását is.

Pályázatot nyújthat be a védelem alatt álló népi építészeti emlékek tulajdonosa, akár természetes vagy jogi személyről legyen is szó. Az igényelhető támogatási összeg 500.000 Ft és maximum 20.000.000 Ft között lehetséges, 80 %-os támogatási intenzitás mellett (TLA, é.n).

3. ALKALMAZOTT MÓDSZEREK

A vizsgálat online kérdőíves felméréssel készült. A **kérdőíves vizsgálat** az egyik legelterjedtebb **primer kutatási és információgyűjtési módszer**, és azért választottam, mert egyik előnye, hogy ha a kérdőív megfelelően szerkesztett és kitöltött, akkor releváns információkat szolgáltathatnak a kutató számára.

A kérdőív készítésének első lépése az **információk meghatározása** volt, amelyek a **kutatási célokat** szolgálják. Ezután a kérdéseket logikailag és tartalmilag összetartozó csoportokba rendeztem. **Válaszadási lehetőségeket** szerepeltettem elsősorban, illetve **skálán jelölhették** a résztvevők a rájuk leginkább jellemző mértéket egyes kijelentések esetén.

A kérdőívet 84 személy töltötte ki. A kitöltés előtt a vizsgálati személyek egy **tájékoztató nyilatkozatot** láttak, melynek elolvasásával tudomásul vették a vizsgálatba való beleegyezést és a kutatás rövid leírását, célját. A tájékoztatóban leírásra került, hogy a kérdőív kitöltése önkéntes és a felület a teszt kitöltése során beazonosításra alkalmas adatot nem rögzít, a vizsgálat indoklás nélkül bármikor megszakítható és a válaszadás is megtagadható. A tájékoztató elolvasása után a kérdőív kitöltése nagyjából 5-7 percet vett igénybe.

Az eredményesség érdekében a kérdéseket könnyen értelmezhetően fogalmaztam meg, mellőztem a szaknyelv használatát és előnyben részesítettem a hétköznapi nyelvezetet. A kérdéssor alapján a válaszadók edukációs kikapcsolódásra vonatkozó igényét és lehetőségeit vizsgáltam.

A kérdőív elején a kitöltőket a lakóhelyükről, majd szállásfoglalási szokásaikról kérdeztem. Ebben a részben vizsgáltam azt is, hogy adott személyek különböző társasági feltételek mellett mely szálláshelyeket részesítik előnyben. A következő oldalakon ezután kitértem a vidéki térrel, természettel való kapcsolatuk tisztázására, programválasztási preferenciáikra, magyar vidékkel kapcsolatos meglátásaikra és ismeretszerzési hajlandóságaikra. Arra is választ kerestem, hogy miként vélekednek a mentális egészségük és a természetben eltöltött idő mennyiségének kapcsolatáról. Végezetül általános kérdésekben mértem fel a kitöltők nemét, életkorát, végzettségét, idegennyelv tudását, munkavégzésének típusát, valamint megkérdeztem őket arról, hogy van-e bármilyen agrár érintettségük.

A kérdőív összesen 28 kérdésből állt és csak zárt kérdéseket tartalmazott, ugyanis a kiértékelés szempontjából a zárt kérdésekkel sikerült könnyebben választ kapnom a felmerülő kérdésekre. Voltak felelet-választós, és több válaszadási opcióval ellátott kérdések is.

A kérdéssort a következőkben részletezett hipotéziseim és a dolgozat fő kutatási kérdése alapján állítottam össze.

4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

Dolgozatomban első lépésként arra keresem a választ, hogy mik azok a legfontosabb társadalmi-demográfiai és viselkedési tényezők, amelyek befolyásolják az emberek vidékre történő utazási hajlandóságát általánosságban és mely tényezők hatnak arra, hogy előnyben részesítsék az egyéb programlehetőségekkel kiegészült szálláshelyeket.

A vizsgálatom fontos részét képezte, hogy megnézzem, van-e olyan tényező a vidéki szálláshelyek kiválasztásakor, aminek megvalósulása esetén nagyobb valószínűséggel választják az utazók azon falusi szálláshelyet, ahol egyéb, a vidékre jellemző programlehetőségeket kínálnak.

Kérdéseim között szerepelt, hogy szívesen vennének-e részt olyan programokon vidéki tartózkodásuk során, ahol többet tudhatnak meg a vidéki élet sajátosságairól. Utóbbi - véleményem szerint és a kutatási anyagok áttekintése alapján is - a vidékfejlesztés és város és vidék egyensúly visszaállításának egy fontos alappillére. Szükség van arra, hogy a vidéki értékek megóvása és a fenntarthatóságra való törekvés alap gondolatai a lehető legtöbb emberhez eljussanak.

A magyar vidék turisztikai lehetőségeinek vizsgálatával, a vidéki turizmus és az edukáció lehetséges kapcsolatának bemutatásával, illetve a fejlesztési lehetőségek vizsgálatával igyekeztem választ találni arra, hogy van-e valós lehetőség egy fenntartható és edukációra épülő vidéki vállalkozás létrehozására, amely nem bevételorientált, de képes biztosítani egy család megélhetését.

Miután a szakirodalmi elemzésekből kiderül az, hogy a vidéki szálláshelyek szerepe igen jelentős turisztikai irányvonal, így fontos beszélni arról, hogy ezek a vállalkozások miként lesznek működőképesek, hogyan tartják fent magukat és milyen jövedelemtermelő képességgel bírnak. Ehhez a különböző szakcikkek és pályázati portálok megvizsgálását követően számos pályázati lehetőséget soroltam fel az elemzésem során, amelyeket célszerű a vállalkozásoknak átfogóan is tanulmányozni attól függően, hogy milyen egyéb feltételeik adottak ezekhez.

Fontos megemlíteni, hogy szükség van a városi és vidéki terek differenciáltságának enyhítésére, így konkrét lépéseket kell megvalósítani annak érdekében, hogy a munkaerő visszaáramoljon a vidéki terekre is. Ez sok problémát vet fel addig, ameddig nem mérséklődik a városok jelentősége – legfőképp az anyagi javak megszerzésének lehetőségében.

A 84 kitöltő a 16-65 éves korosztályból került ki. Adatok hiányában a 16 év alattiakra és 65 év felettiekre nem vonható le konklúzió a kérdőív alapján. Munkavégzésüket tekintve főként szellemi munkát végzők válaszoltak, akiknek többsége, 83,3%-a legalább erős középfokú idegennyelv tudással is rendelkezik.

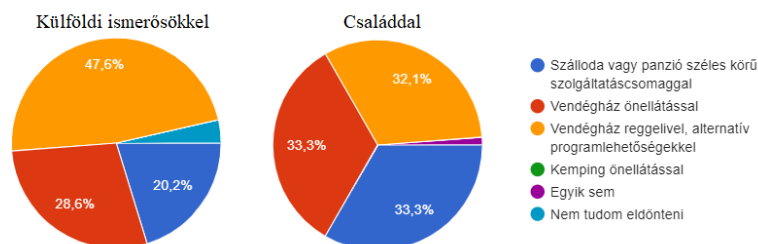
A kitöltők 36,9%-a vallotta magát szülőnek. Ezt a kérdést azért tartottam fontosnak tisztázni, mert a jövő nemzedékének oktatása, tudásbővítése kiemelten fontos és a tapasztalati tanulás nem csak óvodai, illetve iskolai keretekben tud megvalósulni, hanem a családi kirándulások, nyaralások keretei között is.

A programok során nem csak a gyerekek, hanem szülők és pedagógusok számára is érdekes és szórakoztató programok juttathatják izgalmas, új ismeretekhez és tudáshoz a résztvevőket. Egy vidéki szálláshely kínálta programcsomag változatos lehetőségeket kínálhat, úgy, mint a kerti ültetés, az állatok gondozása és etetése, a kirándulások, az élőhely bemutatása és a nyári szakkörök. Ezek mind olyan tevékenységek, amelyekbe nem csak a városban felnőtt, hanem a vidéki gyermekek is élvezettel vonódnak be. A családi kirándulásoknak pedig színes kiegészítése lehet egy-egy olyan program, amiben a gyerekek kipróbálhatják a gazdálkodás egyes folyamatait vagy találkozhatnak különböző háziállatokkal.

A válaszadók 100%-a válaszolt „igen”-el arra a kérdésre, amiben azt kérdeztem, hogy „Egyetért-e ön azzal az állítással, hogy a gyermekek környezeti nevelése kiemelt fontosságú?”

A kérdőív kitöltői jellemzően valamilyen felsőoktatási intézményben szereztek végzettséget, a kitöltők 71,4%-a rendelkezik egyetemi vagy főiskolai diplomával. 27% középiskolai vagy szakmunkás végzettséget birtokol és mindössze 1% az általános iskolai végzettséggel rendelkezők száma.

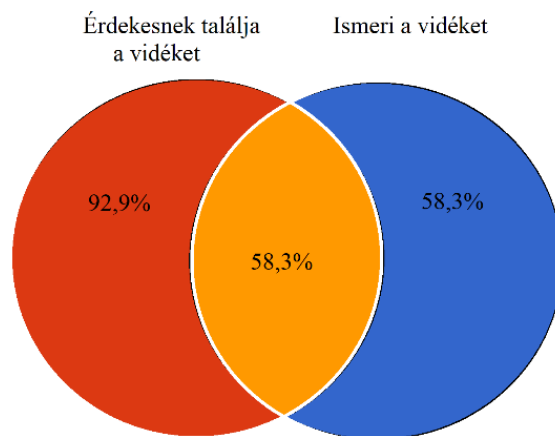
Az olyan vendégházakat, amelyek alternatív programlehetőségeket is kínálnak, a válaszadók többsége azokban az esetekben részesíti előnyben, amikor külföldről érkező, a magyar vidékről feltételezhetően keveset tudó ismerőseikkel választanak szálláslehetőséget (11. ábra).

11. ábra Szállásfoglalási preferencia
(Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján)

Kutatásomban megvizsgáltam, hogy mennyire érdeklik a válaszadókat a vidék építészeti, kulturális és természeti értékei és ismerik-e ezeket (12. ábra), illetve egy fiktív vidéki szálláshely mely programjain, tevékenységein vennének részt vidéki tartózkodásuk során annak érdekében, hogy bővítsék ismereteiket (14. ábra).

12. ábra Vidék iránti érdeklődés
(Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján)

A Jelenkori társadalmi és gazdasági folyamatok 2018-as hivatkozott számában Dajnokiék kitérnek rá, hogy a megyeszékhelybeliek vidékkel kapcsolatos megítélése 84%-ban mutat semleges vagy nem pozitív képet, amelyet a kutatásom is igazolni látszik: a kérdőívet kitöltők 92,9%-tartja érdekesnek a magyar vidék épített, kulturális és természeti értékeit, vagy legalább ezek közül az egyiket és 58,3%-uk ismerni is véli az adottságait, lehetőségeit.

Az emberek csupán 7%-a válaszolt úgy, hogy nem tartja érdekesnek a hazai vidéki tereket.

A megkérdezettek 70%-a úgy véli, hogy nem tölt elegendő időt a természetben, így ésszerű lépés lehet ösztönözni az utazókat arra, hogy szállodai szolgáltatások helyett a vidéki szálláshelyek lehetőségeit vegyék igénybe. Azok, akik nem elégedettek a természetben eltöltött idejükkel úgy gondolják, hogy az elmúlt 3 évben nagyobb igényük lett erre az interakcióra, azonban mindössze csak 44,8%-uk választaná a vidéki, alternatív programlehetőséget is kínáló szálláshelyet. További 18%-uk olyan vidéki szálláshelyre menne, ami önellátó.

A munkahelyteremtés kiemelten fontos a vidéki tér integrációjára szempontjából, szükségzerű a szakképzett, egyetemese tudással is rendelkező munkaerő helyi szerepe is a vidékfejlesztésben.

Azt tapasztalom, hogy a vidéki térbe való integrálódás minél mélyebb volumenű, a válaszadók annál nagyobb része mond nemet a vidékre.

Az érdeklődés magas, amikor a vidéki élet gondolata felmerül, a szálláshelyválasztási preferenciáknál viszont már kisebb a vidék iránti nyitottság, és még kevesebb az arány akkor, amikor az edukációs programlehetőségekről és aktivitással járó programlehetőségekről kérdezem őket. Az arra irányuló törekvések, hogy átfogóan megismerjék a vidéki tér sajátosságait, kissé visszavetik az érdeklődést.

Az ételmiszerfogyasztás jellemzői véleményem szerint nagymértékben befolyásolják a fenntarthatósági irányokat és lehetőségeket, ezen felül a vidéki szálláshelyeknek is egy jó bevételkiegészítő alternatívát jelenthet a helyben megtermelt áruk értékesítése; a környezeti nevelésnek célul kell kitűznie egy olyan egyensúlyi állapot beállítását a fogyasztási szokásokban, amelyben a mértéktelenséget felváltja a mértékletesség.

A megkérdezettek nagy százaléka, több, mint 65%-a fogyaszt majdnem, vagy szinte majdnem heti 5, vagy több napon húst vagy húskészítményt (13. ábra).

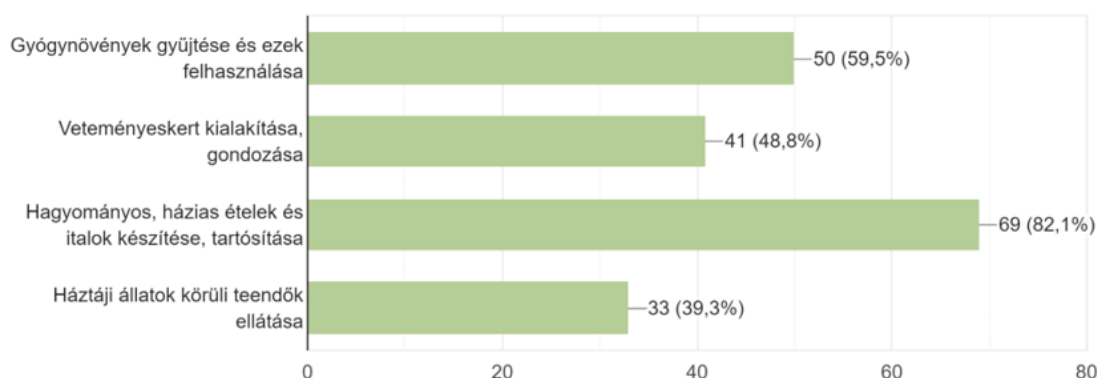

13. ábra Vizsgálat a hús és húskészítmények fogyasztásának mértékéről

(Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján)

Ezzel szemben a válaszadók mindössze 39,3%-a hajlandó csak arra, hogy szabadidős kikapcsolódása során többet megtudjon a háztáji állatok körüli teendők ellátásáról (14. ábra).

Vidéki, szabadidős tartózkodása során szívesen csatlakozna az alábbi programok valamelyikéhez tudásbővítés vagy önkéntes segítségnyújtás céljából?

14. ábra Prioritást élvező szabadidős programok a vidéki tartózkodás során
(Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján)

Az előző grafikonon (14. ábra) felsorolt programok olyan turisztikai attrakciók a szabadidős kikapcsolódást kínáló vállalkozások életében, amelyek segítségével a szálláshelyet üzemeltetni kívánó vállalkozó a tevékenységeit akkor is elindíthatja, ha a kezdeti időszakban szálláshely szolgáltatást még nem kínál. A programok keretében sor kerülhet az állatok megfigyelésére, környéki terület bemutatására, veteményeskert kialakítására és a hagyományos, háztáji ételek elkészítésére úgy, mint pl. befőtt, savanyúság.

A programok célja, hogy megismertesse gyermekekkel és felnőttekkel a magyar vidék lehetőségeit, szépségeit, bemutassa az önfenntartó gazdálkodás lehetőségeit. Mivel a vidéki turizmus egyik alapvető lényege, hogy a látogató betekintést nyerjen az adott vidék kultúrájába, a vidéki, falusi élet mindennapjaiba, így az erre épülő programlehetőségekre való igény és részvételi szándék mindenképpen megalapozott. A vidéki turizmusra kedvező hatással van, hogy növekszik az emberek érdeklődése az otthoni, házi körülmények között készült nyersanyagok, ételek és italok iránt, így a sajtkészítés, a befőzések és a hasonló kézműves tevékenységek mindegyikét érdeklődés övezi. Így nem csak a program, hanem a termékértékesítés lehetősége is adott lehet.

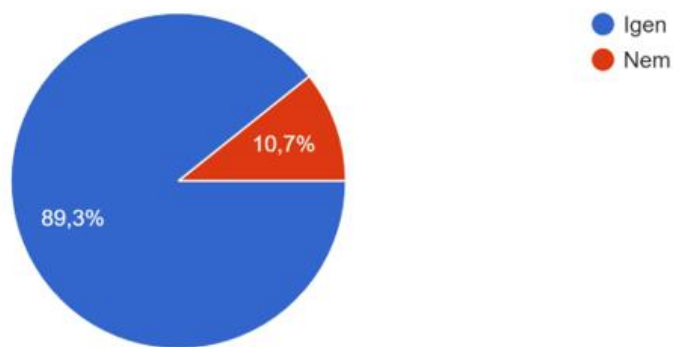
A helyi élővilág megismerése, esetleg túra keretében való megtekintése pedig mind a felnőttek, mind a gyerekek részére élvezetes program lehet.

A fent sorolt programokkal tehát egy vidéki szálláshely szolgáltatás nem csupán bővíthető, hanem megalapozható és kialakítható is.

Az, hogy az utazóknak van-e elegendő információjuk a vidéki/falusi szálláshelyek által kínált programokról, nagyban függnék a reklámoktól is. Az arra érdeklődők előszeretettel tájékozódnak ugyan, de azok érdeklődését, akik szabadidős elfoglaltságuk ötletelésekor némileg tanácstalanok, a különböző hirdetőfelületek és online platformok iránymutatásait veszik alapul.

A kérdőívemben megkérdezettek 65,5%-a gondolja úgy, hogy nem ismeri a jelenleg működő vidéki/falusi szálláshelyek kínálta lehetőségeket, programokat, úgy, mint többek között a vezetett túrák, sporttevékenységek, borkóstolók vagy a gasztronómiai kínálat. Azonban a válaszadók döntő többsége (azok is, akik ismerni vélik ezeket a lehetőségeket) szívesen megtudnának többet (a fentebb említett alternatívákról).

Szívesen megtudna többet a jelenleg működő vidéki/falusi szálláshelyek kínálta lehetőségekről, programokról?

15. ábra Szálláshelyek programkínálata iránti érdeklődés
(Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján)

Arra a kérdésre, hogy szívesen térnének-e vissza az emberek a vidéki térbe lakhatás szerűen, amennyiben számukra kielégítő jövedelmet remélhetnének helyi munkavégzéssel, a megkérdezettek 27,7%-a válaszolt igennel.

5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A vidék népességmegtartó ereje csekély, ami főként az urbánus terek térhódításának, munkahely lehetőségeknél és a nem megfelelő információáramlásnak tudható be. Ugyanakkor a mai kor embere nagy érdeklődést mutat a természettel való kapcsolódás iránt és szeretne nagyobb tudást birtokolni a vidéki terekkel kapcsolatban. A szakirodalmi anyagokból kiderül, hogy milyen összefüggések okán hagyják el egyre többen a vidéket, a kutatás pedig rámutat, hogy a visszatérés a vidékre már egy olyan komplex gazdasági átgondolást igénylő folyamat, amit az elhivatott, lojális munkaerő törekvésein túl a teljes gazdaságnak jobban kell támogatnia.

Növelni szükséges a hajlandóságot mind az oktatásra, mint a megtanultak gyakorlatban való hasznosítására, ehhez ösztönző és motiváló gazdasági feltételekre van szükség. Emellett a társadalmi felelősségvállalás is fontos a fenntarthatóságra való törekvésben és az a fajta elkötelezettség, hogy a megszerzett tudást a népesség túlnyomó része a hazai vidéken akarja hasznosítani.

Egy vidéki szálláshely szolgáltatás, mely edukációs elemeket kínál potenciális kitörési pont lehet a gazdaság fellendítésére, ehhez az szükséges, hogy a fogyasztók nagyobb eséllyel válasszák ezt a típusú szálláshelyet, mint bármely egyéb szálláshely típust.

A kutatásom elemzése során az alábbiakban sorolt következtetéseket sikerült levonnom:

A H1 feltételezésem, mi szerint azon szociodemográfiai tényezők, mint az életkor, az iskolai végzettség és a foglalkoztatás típusa, befolyásolják az egyének preferenciáit a fenntartható fejlődést és a környezetvédelmet előtérbe helyező vidéki szálláshelyek iránt nem igazolható, hiszen a demográfiai adatokban nem volt ilyen jellegű kimondott egyezés azok között a válaszadók között, akik szívesen töltenek időt az említett szálláshelyeken.

Arra a megállapításra jutottam, hogy nincs különbség a tekintetben sem, hogy a gyermeket vállalók és nem vállalók mennyire szeretnék bővebb információkat megtudni a vidéki életről. A vidéki szálláshelyek iránt érdeklődők 95,2%-a szeretne többet megtudni a vidéki szabadidős tartózkodása során vegyszermentes gazdálkodásról, kertművelésről, állattartásról, a környék természeti értékeiről, vagy ezek közül legalább az egyikről.

Ez az eredmény azért pozitív, mert ha az utazók érdeklődést mutatnak a fenti tevékenységek legalább valamelyikére, akkor elindulhat egy olyan folyamat, amiben a fenntarthatóságra való nevelés összekapcsolódik a szabadidős tevékenységekkel.

A válaszok alapján megfigyeltem, hogy csak a felsőfokú végzettségűek 68,3%-a gondolja úgy, hogy egy vidéki szálláshely preferálása mellett közvetlen vagy közvetett úton hozzájárulhat a magyar vidékfejlesztéshez, tehát nincs kimagasló eltérés az iskolai végzettség tekintetében sem.

Az, hogy külföldi barátainkkal, ismerőseikkel szívesen ismertetnék meg az utazók a magyar vidéket, mindenképp figyelmet érdemel, mert ez arra enged következtetni, hogy az utazók a magyar vidékre általánosságban büszkék és az ilyen jellegű kikapcsolódáshoz szívesen választanak természetközeli, edukatív lehetőségeket.

A felvetéshez kapcsolódó releváns kérdéseket összegezve az látszik, hogy lakhelytől, iskolai végzettségtől és az egyéb említett tényezőkkel nem beazonosítható az, hogy ki milyen szinten tartja fontosnak a környezet védelmét és a fenntarthatóságra és edukációra épülő szálláshelyek kezdeményezéseit.

Optimizmusra adhat okot viszont az a tény, hogy a környezeti nevelés kiemelten fontos a válaszadók mindegyikének, így – érdemes lehet ezek alapján azt az irányvonalat előnyben részesíteni, amiben feltételezzük, hogy az utazók olyan személyek miatt vesznek részt fenntarthatóságot támogató ismeretfejlesztő programokon, aki feltételezésük szerint keveset tud az adott területről (gyermekek, külföldi ismerősök).

A fenntartható vidékfejlesztés érdekében javasolnék olyan különböző személyekre és csoportokra vonatkozó komplex programcsomagokat kialakítani a vidéki térben, ami nagyobb létszámban vonzza a látogatókat. Ennek mentén kis lépésekben elindulhat a környezeti nevelés egy vidéki szálláshely számára is. Emellett érdemes lehet kiemelni olyan személyeket vagy csoportokat a marketingtevékenység keretén belül, akik érdeklődést mutatnak a vidéki programok iránt és az ő hajlandóságukat növelni több, számukra kedvező alternatív programlehetőséggel a szálláshelyen belül.

H2 hipotézisem megerősíthető a kapott adatokból, ahol feltételeztem, hogy azok az egyének, akik érdeklődnek a vidéki területek kulturális és természeti értékei iránt, és úgy érzik, hogy elegendő ismerettel rendelkeznek ezekről, nagyobb valószínűséggel vesznek részt edukációs és önkéntes tevékenységekben a vidéki szálláshelyeken való tartózkodásuk során.

Ugyan csak a válaszadók 7%-a vallja azt, hogy a magyar vidéki tájat nem tartja érdekesnek, náluk viszont jól látható, hogy kevésbé is nyitottak az önkéntes és vidéki jellegű tevékenységekre, mint azok, akik a tájat ismerik és érdekesnek találják.

Ez, a vizsgálatban található megfigyeléssel összekapcsolható, mi szerint érdemes olyan vendégkörre építeni egy fenntarthatóságra és edukációra épülő vidéki szálláshelyet, akiknek a környezeti nevelés kiemelten fontos, hiszen ők lesznek azok a vendégek, akik nagyobb eséllyel hajlandók a különböző tevékenységekbe kapcsolódni és tudásukat is bővíteni.

Az eredmények alapján javaslom, hogy a vidéki szálláshelyek fejlesszék és erősítsék a környezeti neveléssel kapcsolatos tevékenységüket, valamint biztosítsák, hogy a vendégek minél átfogóbban megismerjék a helyi kulturális és természeti értékeket. Ezáltal a célpont vonzó marad azok számára, akik érdeklődést mutatnak a vidéki élet sajátosságainak felfedezésére.

Érdekelték a válaszok arra vonatkozóan, hogy elégedettek-e a kérdőívet kitöltők annak az időnek a mennyiségével, amit a természetben töltenek, vagy a korábbiakhoz képest esetleg nagyobb igényük mutatkozik-e.

Véleményem szerint kiemelten fontos vizsgálni a testi és szellemi jólét, valamint mentális közérzet állapotát is, mert ez a vizsgálatban szereplő vidéki szálláshellyel is párhuzamba hozható.

H3 hipotézisem nem volt igazolható a felmérésből, mi szerint azok az egyének, akik az elmúlt években fokozták a természettel való interakciójukat, nagyobb valószínűséggel preferálják azokat a vidéki szálláshelyeket, amelyek a természetre és a jólétre összpontosító létesítmények és alternatív programok széles skáláját kínálják.

Azok között az egyének között, akik több időt töltenek a természetben a 3 évvel ezelőtti lehetőségeikhez képest, nem mutatkozott nagyobb érdeklődés az olyan vidéki szálláshelyeket illetően, ahol különböző alternatív programokon vehetnének részt. Ez összefügg azzal a megállapítással, hogy - habár az emberek szeretnék többet tudni a vidéki térről – még sincs kellő motivációjuk ahhoz, hogy aktív résztvevői legyenek annak. Sőt, mindössze a válaszadók 32,1%-a választaná saját testi és lelki feltöltődéséhez ezt a típusú szálláshelyet, míg a szállodai pihenést 39,3%-uk.

Javaslom, hogy az alternatív programlehetőségeket kínáló vidéki szálláshelyek terjesszék ki marketing kampányaikat a vidéki szálláshelyek és alternatív programok bemutatásáról annak érdekében, hogy nagyobb érdeklődés mutakozzon az ilyen típusú szálláshelyek kiválasztása iránt.

H4 felvetésem, mi szerint egy széleskörű szolgáltatáscsomagot kínáló vidéki szálláshely pozitív hatással van a népességmegtartó erő növelésére nem igazolható a felmérésből.

Azt tapasztalom, hogy a vidéki tér fejlődésének gondolata sokakat foglalkoztat, azonban a megvalósításban való aktív közreműködésre már jóval kevesebben hajlandóak.

A hivatkozott szakirodalmi leírásokból tudható, hogy a városi népesség nagyon kis hányada lenne csak hajlandó visszatérni életvitelszerűen a vidékre, így belátható, hogy a vidéki tér differenciáltságának enyhítése nagyon hosszadalmas és aprólékos feladat, ahol a legapróbb tudásanyag átadásával kell kezdeni a városi ember érdeklődésének felkeltését a vidék iránt.

Azonban az, hogy mennyi utazó gondolja a vidéket érdekesnek és mennyien választják a vidéki kikapcsolódási formát egy olyan szálláshelyen, ami a fenntarthatóságot kiemelt célkitűzésként kezeli és alternatív programlehetőségeket kínál, szorosan összefügg a helyiek összehangolt munkájával. Így, amennyiben feltételezzük, hogy egyre több utazót érdekel ez a fajta pihenési forma, úgy az is feltételezhető lenne, hogy minél nagyobb és változatos tudással rendelkező munkaerőre lesz szükség a vidéki terekben. Mivel a kérdőíves felmérésben a válaszadók 27,7%-a válaszolt csak igennel arra a kérdésre, hogy visszatérne-e a vidéki térre, amennyiben a munkával járó jövedelme legalább annyira kielégítő lenne, mint a városban, így nem igazolt az a felvetés, hogy egy széleskörű szolgáltatáscsomagot kínáló vidéki szálláshely a népességmegtartó erőre szorosan hatással lenne.

A vidéki térhez való kapcsolódás elmélyítése érdekében javasolnék egy tudásmegosztási programot a városi emberek számára, amely során a helyiek bemutathatják a vidéki életmód előnyeit és lehetőségeit.

Továbbá ha tudományos ismeretekkel rendelkező emberek és vidéken élő vállalkozók együtt alakítanának ki a vidéki térben különböző programlehetőségeket, úgy annak következtében növekedhetne az átutazók száma, ami növelné a munkaerőigényt és így a népességmegtartó erőt is.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A vidéki turizmus mára már jelentős szegmensét képezi a hazai turizmusnak, abban nagy lehetőségek rejlenek.

A vidéki felzárkóztatást elősegítő turisztikai kezdeményezések jó kiindulási pontjai lehetnek a fenntartható fejlődés megvalósításának, valamint rendelkezésre állnak különféle támogatási programok is, melyek kulcsfontosságú pénzügyi forrásként szolgálnak. Hazánkban számos támogatási típus elérhető a vidékfejlesztéshez, amelyek a fejlődés különböző aspektusait segítik elő, illetve a különböző uniós és hazai kezdeményezéseknek nagy szerepe van abban, hogy a vidék vonzóvá és élettere hosszú távon kiegyensúlyozottá váljon.

A kutatási eredmények azt mutatják, hogy azok a szálláshelyek, melyek alternatív szabadidős programlehetőségeket is kínálnak, csak néhány esetben keltik fel az utazók figyelmét és nincs olyan, a vizsgált utazókra egyértelműen jellemző tulajdonság, ami alapján behatárolható lenne, hogy kik választják szívesebben a fenntartható fejlődésre törekvő és arra nevelő vidéki szálláshelyeket.

A négy hipotézisemből három nem volt igazolható a vizsgálat adatai szerint.

A szociodemográfiai jellemzők nem mutattak összefüggést azzal, hogy kik választják szívesebben a fenntartható vidéki szálláshelyek alternatív programlehetőségeit, a helyi vidék megismerésének lehetőségét.

Azoknak az egyének a hajlandóságában sem mutatkozott nagyobb érdeklődés egy vidéki szálláshely programlehetőségei iránt, akik nagyobb érdeklődést mutatnak a vidék sajátosságai felé és véleményük szerint ismerik is a vidéki terek lehetőségeit. A felmérésből az látszik, hogy cselekvés szinten kevesebben vonhatók be a fenntartható fejlődés vidéki folyamataiba, mint akikkel elméleti szinten lehet értekezni erről a témáról.

Emellett a válaszadók többségénél nem fedezhető fel arra vonatkozó érdeklődés sem, hogy megfelelő jövedelmi lehetőségek mellett szívesen választanák a vidéki teret életterükként, így elmondható, hogy egy vidéki szálláshely kialakítása önmagában még nem elegendő ahhoz, hogy növelje a népességmegtartó erőt a vidékit térségben.

Megfigyelhető volt a válaszokból azonban az a felvetés, mi szerint azok a személyek, akik az elmúlt években nagyobb érdeklődést mutattak a természettel való kapcsolódás iránt, ők

nagyobb valószínűséggel választják azokat a vidéki szálláshelyeket, amelyek a természettel való együttműködésben végzik tevékenységüket és alternatív programok lehetőségét kínálják.

Habár a regionális politika főbb célkitűzései között tartja számon többek között a fenntartható fejlődést és a régiók közti egyenlőtlenségek mérséklését is, az emberek számára még nem egyértelmű az, hogy rekreációs tevékenységeik során is hozzájárulhatnak ezekhez a folyamatokhoz.

Ezek a megfigyelések ahhoz vezettek, hogy a fenntartható fejlődés alapelveit szem előtt tartva olyan javaslatokat fogalmazzak meg, mint többek között a városi térben létrejövő tudásmegosztó rendezvények megvalósulása, a marketing tevékenység hangsúlyozása vagy a programlehetőségek kibővítése célzottan azokra a csoportokra, akiket sikerül a jelenlegi kínálattal is elérni és akik hajlandóságot mutatnak a vidéki tér megismerésére.

A fenntartható fejlődés motivációknak szélesebb rétegben kell elterjednie ahhoz, hogy igény mutatkozzon egy, a tárgyban szereplő vidéki szálláshely felkeresésére, mert hosszú távon egy ilyen jellegű vállalkozás olyan jövedelemteremtő és munkahelyteremtő értékkel bírhat, ami közvetlen vagy közvetett módon csökkentheti a vidék és város közötti egyenlőtlenségeket, és így növelje a globális jelentőséggel bíró fenntartható fejlődés kibontakozását.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Általános Útmutató a Magyar Falu Program keretében 2023. évben meghirdetett kiírásokhoz, 2023. In: Magyar Falu Program <https://magyarfaluprogram.hu/dokumentumtar>. (Letöltés időpontja: 2023.10.27. 21:14)
2. Az Európai Unió támogatásával megvalósuló fejlesztések leírása, é.n. In: Magyar Turisztikai Ügynökség <https://mtu.gov.hu/cikkek/az-europai-unio-tamogatasaval-megvalosulo-fejlesztések-leirása-1091/>. (Letöltés időpontja: 2023.10.27. 23:15)
3. Ballas, D., Kalogeresis, T. és Labrianidis, L., 2003. A comparative study of typologies for rural areas in Europe. European Regional Science Association (ERSA), Louvain-la-Neuve.
4. Borowy, I., 2013. The Brundtland Commission: Sustainable development as health issue. *Michael*, 10, 198-208.
5. Borzán, A. és Szekeres, B., 2021. A hazai fenntartható turizmus támogatási formái. *Polgári Szemle: Gazdasági és Társadalmi Folyóirat*, 17(1-3), 78-94.
6. Csapó, J. és Gonda, T., 2019. *A hazai lakosság utazási motivációinak és szokásainak elemzése az aktív turizmus és a fizikai aktivitás tekintetében*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, MTI.
7. Csapó, J., Habil, D., Pintér, R. és Aubert, A., 2016. Chances for tourism development and function change in the rural settlements with brown fields of Hungary. *E-review of Tourism Research*, 2.
8. Csatári, B., 2001. A vidék földrajzi kérdései. *Földrajzi Konferencia, Szeged*
9. Csete, L., 2010. Kihívás: a fenntarthatóság megvalósítása vidéken. *Gazdálkodás: Agrárökonómiai Tudományos Folyóirat*, 54(80-2016-690), 148-159.
10. Csete, M., 2009. Fenntarthatósági vizsgálatok a vidékfejlesztésben. *Gazdálkodás: Agrárökonómiai Tudományos Folyóirat*, 53(80-2016-821), 592-605.
11. Dávid, L. és Tóth, G., 2011. A magánszállásadás jelentősége az Észak-Magyarország Régió turizmusában az EU csatlakozás után. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 8(1), 61-70.
12. Dudás, K., 2011. A tudatos fogyasztói magatartás dimenziói. *Vezetéstudomány-Budapest Management Review*, 42(7-8), 47-55.
13. Európai Szociális Alap <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/53/europai-szocialis-alap-plusz>
14. Gallery Hungaricana Képcsarnok <https://gallery.hungaricana.hu/>
15. Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz, é.n. In: palyazat.gov.hu <https://www.palyazat.gov.hu/programok/szechenyi-terv-plusz/ginop-plusz>. (Letöltés időpontja: 2023.10.27. 18:23)
16. Herman Ottó Intézet. <https://www.hermanottointezet.hu/>.

17. KAP stratégiai terv – 2021. évi jelentés, 2022. In: kormány.hu. <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/0/0e/0ec/0ec4a4b0ea4a1f5a0c98ef633503faab726809e0.pdf>. (Letöltés időpontja: 2023. 10.26. 20:32)
18. Kataya, A., 2021. The impact of rural tourism on the development of regional communities. *Journal of Eastern Europe Research in Business and Economics*, 652463.
19. Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program. <https://info.kisfaludyprogram.hu/>.
20. Lempek, M.Z., Tésits, R. és Hoványi, G., 2022. Tourism-based development opportunities for rural areas. Example of an underdeveloped region (Siklós district). *Eastern European Countryside*, 28(1), 99-126.
21. Magyar Államkincstár. Leader helyi felhívások. <https://www.mvh.allamkincstar.gov.hu/leader-helyi-felhivasok>.
22. Nagy, D., é.n. *A helyi termékek szerepe a gazdaságfejlesztésben, valamint a terület-és vidékfejlesztésben: A helyi termékek fogyasztói megítélése a 4C marketing megközelítésben*. In: eatgreen.hu. https://eatgreen.hu/wp-content/uploads/2021/01/Helyi_termek_4C_tanulmany_HU.pdf. (Letöltés időpontja: 2023.10.15. 18:02)
23. Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács, 2013. *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia*. A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács Titkára.
24. Okan, V.S., and Kaan, K., 2016. Potential Multiplier Effect of Tourism Sector in Northern Cyprus. *European University of Lefke. International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, Vol. 6, No. 4, October 2016, pp. 44–51
25. Richards, G., 2021. Emerging cultural tourism practices: New opportunities for small cities?. *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok*, 6(4), 4-16.
26. Sándorné Kriszt É., 2023. *A fenntartható fejlődés mérése statisztikusi szemmel*. In: Integrált gondolkodás és integrált vállalati jelentés: fenntarthatósági kockázatok a gazdasági és energetikai válság árnyékában Magyar Tudomány Ünnepe konferencia kötet 2023. Budapesti Gazdasági Egyetem, Budapest, 209-218.
27. Simonyi, P. és Zsótér, B., 2020. A fenntartható fejlődés, a fenntarthatóság értelmezési kérdései a megvalósítás érdekében. *Jelenkori Társadalmi és Gazdasági Folyamatok*, 15(1-2), 55-67.
28. Szalók, C., Petykó, C. és Schultz, É., 2023. Turisztikai vonzerők, vagy közösségépítő hagyományok újragondolása a falusi turizmusban. *Multidiszciplináris Kihívások Sokszinű Válaszok*, (1. Ksz), 117-144.
29. Szörényiné Kukorelli, I. 2015. Vidéki térségeink innovációt befogadó képessége–Egy kutatás tapasztalatai. *Tér és Társadalom*, 29(1), 97-115.
30. Teleki László Alapítvány. Népi Építészeti Program. <https://www.telekialapitvany.hu/nepi-epiteszeti-program/>.
31. Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz, é.n. In: palyazat.gov.hu <https://www.palyazat.gov.hu/programok/szechenyi-terv-plusz/top-plusz> (Letöltés időpontja: 2023.10.27. 19:42)
32. Zsarnóczky, M., 2016. Az idősök turizmusának hatásai a falusi szálláshelyeken. *A Falu Magazin*, 68-90.

TÁBLÁZATOK ÉS ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra A hagyományos és modern vidék gazdasági jellemzői.....	6
2. ábra A vidéki turizmus tipizálása	7
3. ábra Multiplikátor hatások összefüggése	9
4. ábra: A turisztikai térségek Magyarországon	12
5. ábra A fenntartható vállalkozás bemutatása	16
6. ábra Thermal Hotel Sárvár az 1980-as években	17
7. ábra A vidék elhagyásának megítélése	18
8. ábra Az EU beruházási stratégiái a 2021-2027-es finanszírozási ciklusban	20
9. ábra Az ESZA 4 tematikus célkitűzése	21
10. ábra Pályázati rendszerrel való megelégedettség a vidéki közösségekben	22
11. ábra Szállásfoglalási preferencia	30
12. ábra Vidék iránti érdeklődés.....	31
13. ábra Vizsgálat a hús és húskészítmények fogyasztásának mértékéről.....	32
14. ábra Prioritást élvező szabadidős programok a vidéki tartózkodás során.....	33
15. ábra Szálláshelyek programkínálata iránti érdeklődés	34

ABSZTRAKT

Edukációs és szabadidős kikapcsolódást kínáló, a fenntartható fejlődés általános alapelveit követő vidéki szálláshely létesítése EU-s és hazai támogatások igénybevételével

Győri Éva

Vidékfejlesztési agrármérnöki levelező alapképzési szak

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet, Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Belső témavezető: Némédiné Dr. Kollár Kitti, egyetemi docens, Vidék- és Területfejlesztési Tanszék, Gödöllő

A vizsgálat kiemelt célja annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy mennyiben képes támogatni egy vidéki szálláshely a fenntarthatósági célokat a környezeti nevelés eszközeivel, erre milyen igény mutatkozik a fogyasztók körében és ezen szálláshelyek milyen támogatási lehetőségekkel rendelkeznek.

Kutatásomhoz korábbi szakmai értekezéseket és szakirodalmi írásokat vettem alapul, valamint primer kutatást is végeztem kérdőív segítségével, melyekből kiderült, hogy a vidéki tér fokozatosan felértékelődik, valamint a környezeti nevelés és a szabadidős kikapcsolódás egymással összeegyeztethetők és erre igény is mutatkozik.

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:	Győri Éva
A Hallgató Neptun kódja:	XBAHE3
A dolgozat címe:	Edukációs és szabadidős kikapcsolódást kínáló, a fenntartható fejlődés általános alapelveit követő vidéki szálláshely létesítése EU-s és hazai támogatások igénybevételével
A megjelenés éve:	2023
A konzulens intézetének neve:	Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve:	Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Budapest, 2023. november 6.

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Győri Éva (név) (hallgató Neptun azonosítója: XBAHE3) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Gödöllő, 2023. év november hó 12. nap

belső konzulens

---

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendó.

³ A megfelelő aláhúzendó.